

©Vukan Vukoja/123rf.com

NC DO FEITEN OP EEN RIJ

VERKIEZINGSPROGRAMMA'S EU: DUURZAAMHEID EN INTERNATIONALE SAMENWERKING

Annemarie van Elfrinkhof, Edith van Ewijk & Ries Kamphof

Op donderdag 22 mei mag de Nederlandse bevolking naar de stembus voor de Europese Parlementsverkiezingen. De verkiezingen gaan over meer dan de eurocrisis en de bankenunie. De wereld verandert snel. Dankzij toenemende globalisering raakt ons leven hier steeds meer verbonden met dat van mensen elders. De gevolgen van de financiële crisis laten dat duidelijk zien. Ook andere vraagstukken, bijvoorbeeld op het vlak van milieu, ongelijkheid, energie en voedsel stoppen niet bij landsgrenzen. NCDO legt de partijprogramma's van de Nederlandse partijen die nu in de Tweede Kamer zitten naast elkaar. De partijen worden vergeleken op tien thema's rond duurzaamheid en internationale samenwerking.

Deze analyse hoort bij een schematisch interactief overzicht dat op de website van NCDO is te raadplegen.

Afgezien van de PVV zien alle partijen die nu in de Tweede Kamer zitten ten minste op deelterreinen de voordelen van Europese samenwerking. Milieu, energie, armoede, klimaat, grondstoffen: het zijn thema's die niet binnen landsgrenzen op te lossen zijn. Wat hier gebeurt heeft effect op de rest van de wereld. De partijen vinden dat de EU een mondiale verantwoordelijkheid heeft. Daarbij zijn er natuurlijk wel duidelijke verschillen in focus, die zorgen dat er echt wat te kiezen is op 22 mei.

Gezien de grote verschillen in de gedetailleerdheid van de uitwerking van standpunten, is deze analyse op hoofdlijnen. Daarbij geldt het voorbehoud dat voor SP en 50Plus nog geen definitief programma beschikbaar was. Aan de analyse kunnen geen rechten worden ontleend.

Klimaat

In oktober 2014 nemen de regeringsleiders van de EU een besluit over de door de Europese Commissie voorgestelde klimaatdoelen.¹ In dit voorstel staat dat er 40% minder broeikasgassen zijn in 2030 ten opzichte van 1990; er in 2030 27% meer hernieuwbare energie (zonne-, waterkracht- en windenergie) is; de efficiëntie van energiegebruik in 2030 met 20% is verbeterd; en dat het emissiehandelssysteem wordt hervormd. Deze klimaatdoelen gaan voor D66, GroenLinks en de Partij voor de Dieren niet ver genoeg. ChristenUnie/SGP, PvdA en SP kunnen zich wel in de doelen vinden, terwijl voor het CDA de lat voor duurzame energie lager mag. De VVD vindt de plannen te ver gaan. PVV en 50Plus zeggen niets over deze klimaatdoelen.

Energiezekerheid

Het gaat bij energiezekerheid om de afhankelijkheid van Europese landen van olie en gas van landen buiten Europa (voornamelijk Rusland en het Midden-Oosten), de overgang naar duurzame energie en energiebesparing. CDA, GroenLinks, D66, PvdA, en SP willen dat de EU namens de lidstaten over olie en gas onderhandelt om zo een stevige positie te hebben. Daarnaast willen alle partijen (behalve PVV) inzetten op duurzame energie. De meeste partijen noemen duurzame energie specifiek als middel om energie-onafhankelijk te worden. Ook is er aandacht voor het aan elkaar koppelen van nationale energienetwerken om overschotten en tekorten beter te ondervangen en de efficiëntie van energietoelevering te vergroten.

Groene, circulaire economie en grondstoffen

Behalve de VVD, 50Plus en PVV zetten alle partijen in op meer hergebruik van producten en grondstoffen voor een groene en circulaire economie. Zowel de PvdA, D66 als GroenLinks stellen voor om belasting te heffen op grondstoffen in plaats van op arbeid om zo hergebruik aan te moedigen. De PvdA, GroenLinks en de Partij voor de Dieren willen ook meer inzicht in de grondstoffen waarvan producten zijn gemaakt om hergebruik te bevorderen. ChristenUnie/SGP en GroenLinks noemen specifiek dat fossiele grondstoffen vervangen moeten worden door biomassa zoals algen. De SP wil dat de kwaliteit van producten omhoog gaat zodat ze langer mee gaan.

Voedselzekerheid

Het thema voedselzekerheid krijgt veel aandacht, vooral bij GroenLinks en de Partij voor de Dieren. Het afbouwen van Europese landbouwsubsidies wordt genoemd door ChristenUnie/SGP, Partij voor de Dieren en 50Plus. GroenLinks en Partij voor de Dieren stellen dat ontwikkelingslanden hun markten moeten kunnen afschermen voor afgedankt voedsel uit Europa. SP richt haar pijlen op het bevorderen van 'voedselsoevereiniteit' zodat ontwikkelingslanden minder afhankelijk worden van geïmporteerd voedsel uit andere landen. Het tegengaan van voedselverspilling wordt genoemd door ChristenUnie/SGP, GroenLinks, Partij voor de Dieren en 50Plus. Het CDA noemt de toenemende voedselschaarste ook als kans voor het Nederlandse bedrijfsleven en kennisinstellingen.

Water

In het eerste succesvolle Europese burgerinitiatief (2013) stond het recht op water en sanitaire voorzieningen voor EU burgers centraal, alsook inspanningen van de EU om hier wereldwijde toegang voor zeker te stellen. In de partijprogramma's komt water vooral aan de orde in het kader van Europees waterbeheer. GroenLinks stelt dat drinkwatervoorziening wereldwijd in publieke handen moet blijven en de Partij voor de Dieren noemt schoon drinkwater en hygiëne als één van de prioriteiten van internationale samenwerking. 50Plus zet in op het

¹ Europese Commissie voorstellen van januari 2014, http://ec.europa.eu/clima/policies/2030/index_en.htm (geraadpleegd op 11-04-2014).

wereldwijd uitdragen van Europese normen voor water (en lucht)vervuiling om de concurrentiepositie van de Europese industrie te beschermen.

Eerlijke handel

Bijna alle partijen zien het nut van een gemeenschappelijk Europees handelsbeleid. Hoe dat handelsbeleid moet worden ingericht en in welke mate daarbij ook rekening moet worden gehouden met de belangen van ontwikkelingslanden, daarover zijn de meningsverschillen groot. VVD, D66 en CDA zien volledig open handel als beste model, andere partijen noemen juist beschermingsmaatregelen voor ontwikkelingslanden. Veel partijen zijn voorstander van een proactieve rol van de EU binnen de Wereldhandelsorganisatie (WTO). Hierbij zou ook aandacht voor 'non-trade concerns' als arbeidsrechten, dierenwelzijnsnormen, voedselzekerheid en milieu moeten zijn. Dit laatste wordt door ChristenUnie/SGP, CDA, GroenLinks, D66, PvdA en Partij voor de Dieren genoemd. De Partij voor de Dieren wil een Europese MVO-toezichthouder. GroenLinks, PvdA en SP hebben speciale aandacht voor belastingontwikking.

Vluchtelingen- en Asielbeleid

'Lampedusa' en vluchtelingenproblematiek hebben veel losgemaakt. Asielbeleid wordt steeds meer als Europese taak gezien. Dit vinden veel partijen, van 50Plus tot CU/SGP. Vluchtelingenopvang vindt bij voorkeur in de regio plaats, ook hier is overeenstemming over, van SP tot VVD. Een apart punt is de 'eerlijke verdeling' van de EU-brede opvang van asielzoekers. Hier verschillen partijen, zoals de partijen uit de huidige regeringscoalitie. De VVD vindt dat Nederland de mogelijkheid moet blijven houden om regels aan te scherpen. De PvdA daarentegen vindt dat Nederland voluit zijn aandeel moet nemen. Het vluchtelingen- en asielbeleid is het enige thema uit dit overzicht waarover ook de

PVV expliciet standpunt inneemt. De PVV wil dat Nederland weer 'baas wordt over de eigen grenzen'.

Defensie; een Europees leger?

Europese lidstaten werken al samen in militaire missies in bijvoorbeeld Somalië en Mali.² Mede vanwege recente defensiebezuinigingen denken partijen aan meer Europese samenwerking. Bijvoorbeeld door het instellen van een civiel-militaire troepenmacht (PvdA en GroenLinks), gezamenlijk optreden bij missies (VVD), gezamenlijke financiering van militaire operaties (ChristenUnie/SGP), gezamenlijke inkoop van materieel (CDA) en taakspecialisatie: Nederland zou daarbij bijvoorbeeld vooral in de marine investeren (50Plus). De hamvraag is of er daadwerkelijk een Europees leger komt. Voor ChristenUnie/SGP, Partij voor de Dieren, SP en VVD is dat absoluut niet aan de orde, terwijl andere partijen als D66 die mogelijkheid wel noemen. GroenLinks ziet zelfs een vervanging van de NAVO voor zich.

Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR)

In verschillende programma's is aandacht voor gelijke rechten van mannen en vrouwen en voor Lesbische, Homo-, Bi- en Transseksuelen (LHBT) binnen Europa. Het belang van SRGR thema's in ontwikkelingssamenwerking wordt genoemd door GroenLinks en Partij voor de Dieren. ChristenUnie/SGP wijzen als enige partijen op het belang van het tegengaan van wisselende seksuele contacten en zij stellen dat er geen ruimte moet komen voor het wettelijk mogelijk maken van abortus provocatus in ontwikkelingsprogramma's in de Zuidelijke Sahara. GroenLinks stelt dat de Europese Commissie erop toe moet zien dat lidstaten bescherming bieden aan mensen die bedreigd of vervolgd worden vanwege hun geslachts-(identiteit) of seksuele gerichtheid.

² http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/index_en.htm

Ontwikkelingssamenwerking

D66, GroenLinks, PvdA en de Partij voor de Dieren willen dat lidstaten tenminste 0,7% van het BNP aan ontwikkelingshulp besteden. De Partij voor de Dieren en GroenLinks zetten zelfs in op 1% met daarboven op klimaatsteun. Het belang van een goede afstemming en coördinatie tussen de lidstaten onderling krijgt ruim aandacht (ChristenUnie/SGP, GroenLinks, PvdA en Partij voor de Dieren). De toekomstige internationale agenda voor armoedebestrijding - de post-2015 agenda- wordt door de helft van de partijen genoemd (CDA, ChristenUnie/SGP, GroenLinks, PvdA en Partij voor de Dieren). PvdA legt hierbij de nadruk op armoedebestrijding, mensenrechten, mondiale milieu-uitdagingen en vrede en veiligheid. Het CDA vindt dat de EU zich vooral moet richten op duurzame groei en wil dat mondiale milieubescherming een speerpunt wordt. GroenLinks wil het handels-, belasting- en landbouwbeleid aanpassen zodat economische ontwikkeling van arme landen niet belemmerd wordt. De Partij voor de Dieren maakt zich hard voor een EU die inzet op duurzaamheidsdoelen terwijl ChristenUnie/SGP meer zien in voortzetting van de huidige Millenniumdoelen waarin sociale ontwikkeling centraal staat. De VVD en 50Plus ten slotte zien meer in handel dan in hulp.

Duurzaamheid & Internationale Samenwerking: Het woord is aan de kiezer...

Nederland is slechts één van de 28 Europese lidstaten en de inwoners van de EU maken slechts 7 procent van de wereldbevolking uit. Desondanks is de EU nu de grootste importeur ter wereld³, de meerderheid (53%) van de wereldwijde officiële ontwikkelingshulp komt uit de EU⁴ en de Europese milieunormen horen bij de strengste ter wereld.⁵ De Europese verkiezingen gaan dus óók over duurzaamheid en internationale samenwerking. Nederlandse politieke partijen hebben verschillende visies op de rol van de Europese Unie hierin. Met deze analyse en matrix wil NCDO laten zien dat er een keuze te maken is tijdens de verkiezingen voor het Europees Parlement van donderdag 22 mei.

Over deze analyse

Deze analyse is samengesteld door de onderzoeksgroep van NCDO. De analyse is gekoppeld aan een schematisch overzicht met een interactieve tool: www.ncdo.nl/verkiezingsoverzicht. Vragen kunnen gericht worden aan onderzoek@ncdo.nl.

Over NCDO

NCDO is het Nederlandse kennis- en adviescentrum voor burgerschap en internationale samenwerking. NCDO voert onderzoek uit, geeft trainingen en stimuleert het gesprek over mondiale thema's door publicaties als OneWorld en Samsam uit te geven.

³ http://europa.eu/about-eu/facts-figures/economy/index_nl.htm

⁴ <http://euatlas2012.bbj.it/infographics/Global%20Trends%20-%20Infographic%20-%202012.pdf>

⁵ http://europa.eu/pol/env/index_nl.htm

Deze factsheet is een uitgave van NCDO, april 2014

NCDO, Postbus 94020, 1090 AD Amsterdam, tel +31 (0)20 568 87 55
www.ncdo.nl